

PALAJA RINTANEN

OIKEUDELLINEN SELVITYS

VALTUUSTOALOITE SÄHKÖN MYNNIN HINNOITTELUN AVOIMUUTEEN LIITYEN / KUNTALAISALOITE MÄÄRÄAIKAISTEN SÄHKÖSOPIMUSTEN HINNOITTELUN KOHTUULLISUUTEEN LIITYEN

Keravan Energia Oy (jäljempänä "Keravan Energia") on pyytänyt allekirjoittaneelta asianajaja Jussi Rintaselta / Asianajotoimisto Palaja Rintanen & Co Oy:ltä selvitystä otsikossa mainituista asioista. Valtuusto- ja kuntalaisaloitteessa on nostettu esiin muun muassa seuraavat seikat/väitteet:

- Määräaikaiset sähkö sopimukset ovat kohtuuttomia;
- Paikallissähkö sopimus ei ole kohtuullinen tuote, koska se ei ole irtisanottavissa kahteen (2) vuoteen;
- Sähkön hinta ei vastaa Keravan Energian tuotannon kustannuksia ja sähköfutuuri hintatasoa;
- Keravan Energialla on omaa tuotantoa, joka kattaa osan Keravan Energian myymästä sähköstä. Keravan Energian on esitettävä selvitys kustannusrakenteesta ja siitä, mihin sen hinnoittelu perustuu.

Tässä selvityksessä arvioidaan (i) mahdollisia lainsäädännön asettamia rajoituksia sähkö sopimusten hinnoittelussa (ii) mahdollisia lainsäädännön ja sopimusten asettamia rajoituksia sähkön myynnin hinnoittelun avoimuuteen liittyen.

SOVELLETTAVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA KERAVAN ENERGIAN MYNNIN HINNOITTELUN AVOIMUUS

Osakeyhtiölaki ym.

Keravan Energia on yhtiömuodoltaan osakeyhtiö, johon sovelletaan kulloinkin voimassa olevan osakeyhtiölain säännöksiä ("OYL").

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (1 luvun 5 §).

Keravan Energian yhtiöjärjestyksessä ei ole voiton tuottamisen tarkoituksesta poikkeavaa säännöstä, minkä vuoksi Keravan Energian toiminnan tavoitteena on OYL:n mukaisesti voiton tuottaminen sen osakkeenomistajille.

Osakeyhtiölain mukaan yhtiön hallitus huolehtii yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä (OYL 6 luvun 2 §). Keravan Energian tuotannon kustannusten ja energian hankintaan liittyvät päätökset tehdään OYL:n mukaisen yleistoimivallan perusteella yhtiön hallituksessa. Yhtiön hallituksen toimintaa ohjaa OYL 1 luvun 8 §. Mainitun lainkohdan mukaan yhtiön johdon on huolellisesti toimien edistettävä yhtiön etua.

Sähkön hinnan muodostumiseen liittyvät tekijät ovat keskeinen osa Keravan Energian kilpailukykyä ja ylipäättään kykyä toimia alati muuttuvassa markkinassa. Sähkön hinnan muodostumiseen vaikuttavat tekijät ovat Keravan Energian liike- ja ammattisalaisuuksia ja ne on lähes poikkeuksetta suojattu sähkön hinnan muodostumiseen liittyvissä sopimuksissa olevilla salassapitosäännöksillä. Valtuustoaloitteessa vaadittu avoimuus johtaisi väistämättä siihen, että Keravan Energia (i) rikkoisi sitä velvoittavien sopimusten salassapitosäännöksiä ja (ii) tietojen paljastaminen olisi yhtiön edun vastaista.

Hinnoittelun avoimuutta koskevaa vaatimusta arvioitaessa on otettava huomioon myös osakeyhtiön hallituksen jäsenelle ja toimitusjohtajalle säädetty rikosoikeudellinen salassapitovelvollisuus liike- ja ammattisalaisuuksia koskien. Salassapitovelvollisuus jatkuu myös heidän toimikautensa päättymisen jälkeen. Rikosoikeudellisen vastuun edellytyksenä on, että tiedon ilmaiseminen olisi omiaan aiheuttamaan taloudellista vahinkoa joko elinkeinonharjoittajalle tai toiselle elinkeinonharjoittajalle, joka on uskonut kyseisen tiedon hänelle.

Säädetyistä vaitiolovelvollisuudesta poiketen hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja ovat yleensä velvollisia antamaan erinäisiä tietoja yhtiöstä tiedon saantiin oikeutetuille tahoille. Näitä ovat esimerkiksi tilintarkastajat, erilaiset viranomaiset ja konkurssipesän pesänhoitaja. Sen sijaan kunnan luottamushenkilöt eivät ole oikeutettuja saamaan luottamuksellista tietoa, jonka paljastaminen voi edellä todetulla tavalla olla rikosoikeudellisesti sanktioitu. Kuntalain 83.2 § takaa valtuutetuille tiedonsaantioikeuden kuntayhtiöitä koskevissa asioissa ainoastaan sellaisiin tietoihin, jotka ovat kunnan konsernijohdon hallussa ja jotka eivät ole salassapitosäännösten alaisia. Täten luottamushenkilöillä ei ole laissa säädettyä tiedonsaantioikeutta pyydettyjen tietojen saamiseen Keravan Energialta.

Vaikka Keravan Energia pyrkii toiminnassaan avoimuuteen, edellä olevat säännökset estävät valtuustoaloitteessa pyydettyjen tietojen luovuttamisen.

Sähkömarkkinalaki ym.

Sähkömarkkinalain (588/2013) soveltamisalasäännöksen mukaan lakia sovelletaan sähkömarkkinoihin, joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua.

Sähkömarkkinalain johtavia periaatteita ovat kohtuullisen hinnoittelun vaatimus ja osapuolten tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu. Laki mahdollistaa määräaikaisen ja toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen.

Sähkömarkkinalain mukaan verkonhaltijan on tarjottava palveluita kaikille osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

Verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Verkkopalveluiden hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista.

Oikeuskäytännössä tyypillisesti väärinkäytöksi katsottaviksi menettelytavoiksi on vahvistettu muun muassa asiakkaisiin kohdistuva hintasyrjintä, saalistushinnoittelu ja eräät kilpailua rajoittavat alennuskäytännöt.

Käytännössä on kuitenkin vaikeaa arvioida tuotteen ns. kohtuullista hintaa. Kilpailulain kieltämän kohtuuttoman hinnoittelun puuttumiskynnys onkin näissä tilanteissa korkealla. Kilpailusäännöt soveltuvat kohtuuttomaan hinnoitteluun vain poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa hinnoittelussa voidaan havaita selkeitä ylilyöntejä.¹

Loppuvuodesta 2022 sähkön hinta nousi kaikilla alan toimijoilla ko. ajankohtana vallinneista olosuhteista johtuen. Selkeistä ylilyönneistä ei ole esitetty selvitystä, vaan Keravan Energian hinnoittelu on vastannut muiden alan toimijoiden tapaa hinnoitella sähkön myynti.

Valtuusto- tai kuntalaisaloitteessa ei ole esitetty mitään selvitystä siitä, että Keravan Energia olisi toiminut vastoin sähkömarkkinalakia ja/tai kilpailuoikeudellisia normeja. Päin vastoin, Keravan Energia on toiminnallaan osoittanut, että Keravan Energia on pyrkinyt kohtuullistamaan sähkön hinnan nousun vaikutusta muun ohessa rakentamalla erilaisia tuotteita ja myös laskemalla määräaikaisten sopimusten hintoja.

MÄÄRÄAIKAISEN SOPIMUSTEN EHTOJEN KOHTUULLISTAMINEN

Toisin kuin verkkopalvelun hinnan, sähköenergian hinnan voi kilpailuttaa eri toimijoiden välillä. Keravan Energia on pyrkinyt rakentamaan tuotevalikoimansa kilpailukykyiseksi niin, että siinä on eri vaihtoehtoja.

Energiayhtiöiden asiakkaat voivat valita määräaikaisten tai toistaiseksi voimassa olevan, eli irtisanomisajan puitteissa päätettävissä olevan sopimuksen. Energia-alan määräaikaisten sopimukset eivät oikeudelliselta luonteeltaan poikkea muiden alojen määräaikaisten sopimuksista ja niitä koskee sama yleislaki; laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista ("Oikeustoimilaki").

Määräaikaisten sopimuksen luonteeseen yleensä kuuluu, että sopimuksen tarjoaja on hinnoittelut osan pitkäaikaisen sopimuksen riskeistä sisälle sopimuksen hintaan. Oikeustoimilain ja vallitsevan oikeuskäytännön mukaan määräaikaisten sopimusten kohtuullistaminen – irtisanomisajan tai kaupallisten ehtojen osalta - on kuitenkin poikkeuksellista. Ottaen huomioon myös sen, että Keravan Energia on oma-aloitteisesti laskenut määräaikaisten sopimusten hintoja, asiassa ei ole esitetty mitään perusteita sille, että Keravan Energian määräaikaisten sopimuksia pitäisi kohtuullistaa sopimusoikeudessa vallitsevien periaatteiden vastaisesti.

Todettakoon myös, että Keravan Energia soveltaa toiminnassaan yleisiä sopimusehtoja. Sovellettavat yleiset sopimusehdot noudattavat Energiateollisuus ry:n julkaisemia malliehtoja. Myös tältä osin Keravan Energian toiminta vastaa yleistä alan toimijoiden noudattamaa käytäntöä.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Keravan Energian määräaikaisten sopimukset ovat alalla tyypillisiä eikä niiden ehtojen kohtuuttomuudesta ole esitetty selvitystä. Keravan Energia on myös aktiivisilla toimillaan pyrkinyt pienentämään sen asiakkaille aiheutuvia sähkön myynnin kustannuksia.

Keravan Energian hinnoittelun perusteet ja niiden määräytyminen ovat Keravan Energian liike- ja ammattisalaisuuksia. Osakeyhtiölaki tai muun lainsäädäntö ei velvoita Keravan Energiaa avaamaan

¹ Kilpailuviraston päätös 533/14.00.00/2010, 8.4.2013, kohdat 109–111.

hinnoitteluaan valtuustoaloitteessa vaaditulla tavalla. Hinnoittelun perusteiden avaaminen voisi johtaa Keravan Energian edun vastaisiin seuraamuksiin, esim. salassapitovelvoitteen rikkomisen sanktioiden muodossa.

Turussa, toukokuun 2. päivänä 2023

Jussi Rintanen

Asianajaja, varatuomari